

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**De Nieuwe En Naauwkeurige Neederlandse Hovenier,
Onderwyzende hoe hier te Lande, onder dit Climaat een
Thuin, met zyn Parken, Paaden, Glintingen en Heiningen
wel zal aangeleid, en hoe de Boomen aan ...**

Te Leyden, 1735

Agste Kapittel. Van de Uitkiezing der Boomen in de Queekeryen of eige
Enteryen

[urn:nbn:de:bsz:31-139361](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-139361)

als het geene wy hebben ondervonden , werd de Liefhebbers hier meedegeedeeld.

A G T S T E K A P I T T E L.

*Van de Uitkiezing der BOOMEN in de Queekeryen
of eige Enteryen.*

Zo de keure der Boomen geschied in de Plantagien , of Entereyen , dat moet voor half September geschieden , als wanneer men best van 't gewas der zelve kan oordeelen ; derhalven de Boomen dienen dat zelve Jaar met kragt te zyn gewassen , en 'er gaaf en gezond uit te zien , zo wel aan het blad als derzelve top-enden , en gladdes blinkende bast ; want veelyds is haar uiterste of boovenste top reets verdort , gekankert en van blaaderen beroofd ; of van de Enteniens reets afgesneeden , dewyl het dor en vergaan was ; 't welk een zeeker teeken is , dat de Boom in zyn wasdom is gestuit geweest , of dat hy nog een onbekend gebrek onderworpen was ; dat meer is , het zyn en blyven meest altyd zwakke of ziekkelyke Boomen , welke by de minste teegenspoed van droogte of byzondere koude Zoomers , altyd in haar wasdom zullen stuiten , en dan des Winters de booven-toppen , of de Boomen zelfs ten laatsten dood gaan , of ten beste genoomen , zullen het altyd , voornaamentlyk , hoewel men die toppen in 't voorjaar afsnoeit , of in de Zoomer wel gegroeid zynde , zo zullen zy echter omtrent St. Jan of kort daar na sterven : wy ontkennen wel niet , dat een wel-ervaaren Thuin-man altemet 't zelve heeft overwonnen , byzonder in Land daar nooit zulke of diergelyke Fruit-boomen gestaan hebben ; zulke Boomen zyn ook van zwakker aart , die voor den ordinairen tyd van het afvallen der blaaderen , of reets in de Zoomer geel van blad werden , of kleender als het behoorde te wezen , waarom men die ook nooit moet verkiezen ; zo ook niet de geene wiens top-eind van de Spruit zwart is of verstorven , of raauw en schrompelig van bast of vol Mosch , of

daar

daar de Kanker in is, of daar men Hars aan de Stam of aan de Takken vind, welke alle, als zynde ziekkelyke Boomen, men moet afkeuren. Booven deeze zyn 'er nog eenige aanmerkingen van groote aangelegentheid voor de geene, die een Thuin wil aanleggen; als by *Exempel*

De Perzik-boomen die langer als twee Jaar geocculeert zyn geweest, en niet genoeg van onderen zyn uitgelopen, moet men niet verkiesen, zy hebben veel moeire om op haar oude hout lot te schieten; waarom de Perzikken dat zelve Jaar doorgeschooten zynde, de verwagting der Liefhebbers best zullen voldoen met wassen, en daar na Vrugten voort te brengen: Zo moet ook in't voor-jaar die sterke occulatie op Abrikoos of Wyn-kroost geschieden en op de helft afgetneeden werden; ten waare iemand de plaats van een uitgegaane Boom wilde vullen, dat ziet men wel aan een Perzik of Abrikoos, al was hy een Jaar of vier oud, met hout met al, de Aarde eerst ververst zynde.

De Pruiim-boomen en Abrikoozen, behoeven ook niet al te dik te zyn, maar de Peere- en Appel-boomen ten minsten van derde-halve duim; maar van drie en vier duimen zyn de besten, alsze maar de hoedanigheeden bezitten die wy reets aangewezen hebben, al is de Enting van een, twee, of van drie Jaaren, maar die moet altyd wel omgezoomd zyn, dat is, wel met den Stam of Takken daar de Enten op staan vereenigt; ook zyn de Vrugtbaarste, die tweemaal Ge-cent zyn, niet op wild, maar op vrugtbaare Boomen.

De Boomen die binnen een Jaar of twee braaf dik werden, zyn gemeenelyk puik goed, om datze een overschoone Stam belooven en haar Vrugten volkoomen groot en overvloedig kunnen voortbrengen.

De laage Appel-boomen op Parady en de vroege Kerffen, als de Velfer Kers, de Praagse Muskadel en veele andere zyn goed, anderhalve of twee duim dik gegriffeld, of geocculeerd op Kers uit de natuur, of Scheur-Kers; welke wel zo sterk niet wassen; als op Kriek, maar geeven meer en grooter Vrugten.

De opgaande Boomen moeten geheele gladde en regte Stammen weezen; en ook weinig knobbelig van bast zyn; maar in teegen-deel glinsterig, als een teeken van haar Jongheid en van haar goede

den gro
Wat de
zo agten w
ringen ge
scheuten op
gebonden
ook Vrugt
bers dat te
den of ond
wassen, d
maar zy
tyd, da
wel toe
niet als
plaats w
hebbet,
zien; ja
aangebod
als men w
schoone e
wel niet k
raakt veel
foeci-
ker loot
en het
Maar
afgefin
dat de
het u
het ou
groot
lyder
lang e
O
datte
en b
den,

den grond daarze geteeld zyn.

Wat belang de wyze van Stel die de Boomen moeten hebben, zo agten wy het beeter voor alderlei laage Boomen, of die aan Lattingen gezet werden, datze maar met twee of ten hoogsten drie scheuten opgaan, om dat die takken daar aan blyvende en wel aangebonden, meest altyd het Jaar daar aanvolgende, bloem, en zo ook Vruchten geeven zullen; wy weten wel dat veele Liefhebbers dat teegenspreken, maar meer uit een vooroordeel, als na reden of ondervinding: het is wel waar, datze dan zo sterk niet en wassen, dat is, zulke zwaare en sterke looten niet zullen schieten, maar zy zyn dan ook straks vrugtbaar, en blyven zulks meest altyd; daar de andere zo kort afgesneeden, straks in die nieuwe en wel toegemaakte grond, zwaare waterlooten zullen maaken, en niet als na veele jaaren aan het draagen koomen, hoewel zy haar plaats wel rasser vervullen; (maar wy vraagen, waar is'er een Liefhebber, die niet gaarne ras Vruchten van zyn arbeid zoude willen zien;) ja ook de nieuwe Spruitjes die dan van de zo aangeleide of aangebode Takken koomen uitschieten, zyn bekwaamer om zo als men wil geboogen te kunnen werden, om aldus in 't kort een schoone en netten Boom te maaken, daar de andere gemeenelyk zo wel niet kunnen aangebonden werden, en daarom veelyds genootzaakt veele van die, glad en al weg te snyden, en haar by gevolg snoei-kwetsuuren te geeven, en zy zullen het jaar daar aan nog sterker looten schieten, 't welk is teegen de fraayigheid van den Boom, en het ras Vrugtdragen des zelfs.

Maar de Takken van de Perzikken moogen altyd wel ten halven afgesneeden werden, zo ze te lang en te dun zyn; maar (*let wel*) dat de knoppen nooit moeten afgebrooken zyn, want dat is haar het uitspruiten beneemen, om dat 'er zelden nieuwe Takken uit het oude hout willen uitloopen; ja daarom als 'er twee of meer groote takken zyn, doet men best de kleinste en zwakste weg te snyden en daar van de overige aan te binden, en zo behoud men lang een Perzik in zyn kragt en stant.

Om hooge Stam-boomen in de ruime lugt te planten, is het best datze eenige zy-takken in 'er kroon hebben, die men eerst afsnyd, en behouden zooze te veel of te dwers loopen alsze geplant werden, en zo kan men de schoonheid en vrugtbaarheid der zelve

R

heb-

hebben, want die zy-takjes zullen ras bloem-knoppen maaken en een nette kroon geeven: ook behoord een Liefhebber naauwkeurig te letten, op de fraayigheid der laage Boomtjes, al is't aan geen Lattingen of Heiningen.

N E E G E N D E K A P I T T E L.

Van het verkiezen der BOOMEN buiten de Enteryen.

Indien de Boomen alreeds zyn opgenoomen, zo moet men niet alleen al het booven gemelde in agting neemen, zonder iets daar van te verzuimen, maar men moet daar-en-booven toezien, of die Boomen niet al te lang zyn uit de grond geweest, zo dat haar bast gerimpeld is, en het hout droog, of de schors veel gefchild en gefchonden, of de plaats daar het Ent of Occulatie van de laage Boomtjes komt, ook te laag gezet is, en dit voor al ten opzigt van de Perzik-boomen; zo dat men om de wortels wel te leggen, gelyk zulks volstrektelyk moet geschieden, genootzaakt zoude zyn om in het planten het Ent of Occulatie onder de Aarde te graaven, 't geen altyd moet gemyd werden; of datze al te hoog gegriffeld zyn, en dan zoudenze al te diep moeten geplant werden, dat altyd ondervonden is de Boomen schaadelyk te zyn, en datze geen aanvang van een fraay Latwerk of cierelyke Heining zouden konnen maaken.

Dir is het nog niet al; men moet ook voornaamelyk op de wortels letten, want schoon 'er al de andere voorwaardens volkoomen in voldaan waaren, indien 'er echter groote gebreeken in de wortels zyn te vinden, zo moet men den Boom voor ondeugend houden, of hy zal zekerlyk niet wel wassen.

Dog om te konnen zeggen dat een Boom welgesteld van wortels is, zo moeten dezelve voor eerst reedelyk dik zyn, na maate dat den Boom dik is, dat is te zeggen, dat ze niet altemaal klein, dun, veezelagtig, en op de wyze van lang gestrengeld hair door malkan-deren loopen, want dat is schier een onseilbaar teeken van de zwakheid

heid des B
hy ge
Ten Tw
nog gefch
want de w
maar glad,
Derhalve
zorgvuldig
ten dien e
trekken in
geeden w
wonden
vrugten,
zelden ag
men treu
dis ras fr
En by a
re beroor
gehan het
pen werde
ben geleeg
bekoomen
Booven
verkieze
omkri
ve We
danig
fnyden
dezelve
verffe
malkan
derven.
De
en ge
't beg
Stam
vallen d